

NORGES HØYESTERETT

Den 18. mai 2016 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2016-01052-A, (sak nr. 2015/2246), sivil sak, anke over kjennelse,

Staten v/Arbeids- og velferdsdirektoratet (Regjeringsadvokaten
v/advokat Hallvard Gilje Aarseth – til prøve)

mot

A (advokat Caroline Lund)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder seksmånedersfristen for å reise søksmål for lagmannsretten om overprøving av trygderettskjennelser etter trygderettsloven § 23, slik den lød frem til 31. mars 2016. Saken reiser særlig spørsmål om fristens utgangspunkt og om den løper i rettsferien.
- (2) A fikk avslag på søknad om uførepensjon ved NAV Forvaltning Nord-Trøndelags vedtak 7. november 2011. Etter klage ble vedtaket stadfestet av NAV Klageinstans 4. februar 2013. A anket saken til Trygderetten 11. mars 2013. For Trygderetten var A representert ved advokat Ingrid Høøen. Trygderetten avsa 5. desember 2014 kjennelse med slik slutning:
  - "1. NAV Klageinstans sitt vedtak av 4. februar 2013, stadfestes.
  2. Saksomkostninger tilkjennes ikke."
- (3) Trygderettens kjennelse ble sendt rekommandert til advokat Høøen 12. desember 2014. Hun hentet sendingen 24. desember 2014 og sendte kjennelsen videre til A første arbeidsdag i romjulen, som var mandag 29. desember 2014.
- (4) A kontaktet advokat Høøen 28. juni 2015. Hun var da i ferd med å nedlegge sin advokatpraksis. A kontaktet derfor en ny advokat, advokat Marthe Aastad Brøndbo. Det er opplyst at hverken advokat Brøndbo eller A selv var klar over at Trygderettens rekommanderte sending var hentet 24. desember 2014.

- (5) A brakte Trygderettens kjennelse inn for Frostating lagmannsrett ved stevning 29. juni 2015. Det ble nedlagt påstand om at Trygderettens kjennelse måtte oppheves. Staten gjorde gjeldende at søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 var oversittet slik at saken måtte avvises, og at det ikke var grunnlag for oppfriskning. A fremsatte 7. september 2015 begjæring om oppfriskning.
- (6) Lagmannsretten avsa 20. oktober 2015 kjennelse med slik slutning:
- "1 Sak 15-107829FØR-FROS fremmes.**
- 2. I sakskostnader betaler Staten v/Arbeids- og Velferdsdirektoratet 2 500 – totusenfemhundre – kroner til A/det offentlige innen 2 – to – uker fra dommens forkynning."**
- (7) Staten ved Arbeids- og velferdsdirektoratet anket til Høyesterett over lagmannsrettens rettsanvendelse ved tolkningen av trygderettsloven § 23. A tok til motmæle i tilsvar 30. november 2015. I e-post 20. januar 2016 ble det fra Høyesteretts side reist spørsmål til prosessfullmektigene om søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 løper i rettsferien. Partene innga kommentarer til dette, og ankesaken ble deretter, ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 29. januar 2016, overført til behandling i Høyesterett i avdeling, jf. domstoloven § 5 første ledd annet punktum.
- (8) Den ankende part – *staten ved Arbeids- og velferdsdirektoratet* – har i korte trekk anført:
- (9) Lagmannsretten har feilaktig lagt til grunn at søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 fjerde ledd begynte å løpe 29. desember 2014, som var da A mottok Trygderettens kjennelse fra sin daværende prosessfullmektig. Etter statens syn skal fristen beregnes fra 24. desember 2014, da kjennelsen ble mottatt av As prosessfullmektig.
- (10) Om fristen for å reise søksmål løper i rettsferiene, avgjøres av domstoloven § 140. Oversittelse av søksmålsfrister leder ikke til fraværsavgjørelse etter tvisteloven §§ 16-9 og 16-10, og fristen løper derfor i rettsferien. Hverken rettspraksis, juridisk teori eller reelle hensyn tilsier noe annet.
- (11) For det tilfellet at fristen anses oversittet, må lagmannsretten ta stilling til spørsmålet om oppfriskning.
- (12) Staten har nedlagt slik påstand:
- "Frostating lagmannsretts kjennelse av 20. oktober 2015 i sak 15-107829FØR-FROS oppheves."**
- (13) Ankemotparten – A – har i korte trekk anført:
- (14) Ordlyden i trygderettsloven § 23 tilsier at fristen først begynner å løpe når parten selv mottar meldingen fra Trygderetten. Loven retter seg i stor grad mot ikke-profesjonelle brukere, og man må kunne lese ut av ordlyden hvilken frist som gjelder. Ordlyden må dessuten ses i sammenheng med trygderettslovens § 27, hvor det fremgår at det er en "part" som skal motta meddelelsene fra Trygderetten. Også her må "part" forstås som parten selv.

- (15) Forvaltningsloven gjelder ikke, jf. trygderettsloven § 33 a. Trygderettsloven har uttømmende bestemmelser om forkynnelse slik at domstolslovens bestemmelser om forkynnelse ikke er anvendelige. Det kan derfor ikke utledes noe av disse regelverkene. Rt. 2009 side 235 tilsier at det er først når parten selv har mottatt kjennelsen at fristen begynner å løpe. Også reelle hensyn tilsier at loven anvendes i tråd med ordlyden.
- (16) Oppfriskningsadgangen kunne tilsi en streng praktisering av søksmålsfristen, men det er en unødvendig byråkratisk løsning, og sterke menneskelige hensyn taler for at man i disse sakene ikke opererer med for strenge fristregler. Staten har dessuten motsatt seg oppfriskning i saken, noe som viser at det er behov for en lempelig praktisering av fristregelen.
- (17) Søksmålsfristen for overprøving av Trygderettens kjennelser har sterke likhetstrekk med frist for å anvende et rettsmiddel. Dette tilsier at søksmålsfristen stanser i rettsferien slik systemet er for ankefristene. Også den lovbestemte oppfriskningsadgang for oversittelse av søksmålsfristen tilsier at når et søksmål avvises som følge av oversittelse av søksmålsfristen i trygderettsloven § 23, bør avgjørelsen anses som en fraværsavgjørelse. Før 1999 gjaldt det ikke noen frist for overprøving av Trygderettens kjennelser, og forarbeidene til lovendringen viser at man ikke mente å svekke den private partens rettsstilling. Også dette tilsier lempelig praktisering av fristen.
- (18) A har nedlagt slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. A tilkjennes sakens omkostninger."**
- (19) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (20) Kjennelsen er avsagt av lagmannsretten som førsteinstans, og Høyesterett har full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-3 første ledd.
- (21) Det første spørsmålet i saken er når søksmålsfristen begynte å løpe. I trygderettsloven § 23 fjerde ledd heter det:
- "Fristen for søksmål er seks måneder fra det tidspunkt melding om Trygderettens kjennelse er kommet fram til vedkommende part. Det kan gis oppfriskning mot oversittelse av søksmålsfristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14."**
- (22) Bestemmelsen er fra 1. april 2016 flyttet til § 26 femte ledd, og det er gjort en liten endring i ordlyden. Det fremgår av forarbeidene, Prop. 139 L (2014–2015) side 109, at det ikke var tilsiktet noen materiell endring ved dette. Avgjørelsen i saken vil derfor ha betydning for forståelsen av den nye bestemmelsen i § 26 femte ledd.
- (23) Lagmannsretten la til grunn at fristen først begynte å løpe da kjennelsen ble mottatt av parten selv, altså 29. desember 2014, og at det ikke var avgjørende at prosessfullmektigen hadde mottatt kjennelsen allerede 24. desember. Ordlyden i trygderettsloven § 23 fjerde ledd kan isolert sett tyde på at søksmålsfristen begynner å løpe når parten selv har mottatt melding om Trygderettens kjennelse. Det er imidlertid et generelt sivilprosessuelt prinsipp at parter identifiseres med sine prosessfullmektiger. Dette har blant annet kommet til uttrykk i domstolloven § 193 første ledd og tvisteloven § 3-1 tredje ledd og

§ 3-5 andre ledd. Et tilsvarende utgangspunkt for forvaltningsprosessen følger av forvaltningsloven § 12.

- (24) Etter trygderettsloven § 18 andre ledd gjelder dette prinsippet også for trygderettssaker. Etter denne bestemmelsen har en part rett til å la seg bistå av prosessfullmektig etter samme regler som fastsatt i tvisteloven kapittel 3. Dette innebærer at tvisteloven § 3-4 første ledd første punktum, som fastsetter at prosessfullmektigen "kan foreta alle prosesshandlinger på vegne av sin part", også gjelder for saker etter trygderettsloven når parten har valgt å la seg bistå av prosessfullmektig. Videre vil prosessfullmektigens handlinger og unnlatelser virke for og imot parten, jf. tvisteloven § 3-5 andre ledd. Prinsippet om at parten identifiseres med prosessfullmektigen gjelder altså også for trygderettssaker.
- (25) At dette var forutsatt fra lovgivernes side da fristen i § 23 ble innført, fremgår også av Ot.prp. nr. 46 (1998–1999) side 32, hvor det i forbindelse med drøfting av en bestemmelse om oppreisning for oversittelse av fristen heter:
- "Oppreisning kan etter dette kreves hvis vedkommende som har forsømt fristen, sannsynliggjør at forsømmelsen ikke kan legges ham eller hans prosessfullmektig til last..."**
- (26) Ankemotparten har vist til at den nye trygderettsloven § 32 åpner for å innkalle parter til rettsmøter ved forkyning. Av forarbeidene fremgår det at parten her er parten selv, jf. Prop. 139 L (2014–2015) punkt 18.2. Denne regelen har imidlertid som formål å sørge for at parten personlig møter til et rettsmøte. Hvis advokaten ikke får fatt i parten sin, må forkynning kunne skje overfor parten direkte. Seksmånedersfristen i § 23 har som formål å fremtvinge en avklaring og skape ro rundt Trygderettens avgjørelser, se Ot.prp. nr. 46 (1998–1999) side 32. For å fastlegge fristens utgangspunkt er det ikke på samme måte behov for å nå parten selv, som ved innkalling til et rettsmøte.
- (27) Ankemotparten har også vist til at parten ikke alltid har full oversikt over hva prosessfullmektigen har gjort – noe som denne saken er et eksempel på – og at fristen derfor bør starte når parten selv mottar kjennelsen. Etter mitt syn er det imidlertid mest nærliggende å avhjelpe konsekvenser av fristoversittelser som skyldes partens manglende oversikt over prosessfullmektigens handlinger etter reglene for oppfriskning.
- (28) Konklusjonen blir dermed at søksmålsfristen startet å løpe på det tidspunkt ankemotpartens prosessfullmektig mottok kjennelsen, det vil si 24. desember 2014.
- (29) Det neste spørsmålet er om søksmålsfristen ikke har utløpt fordi fristen stanset i rettsferien.
- (30) Reglene om rettsferie er inntatt i domstolloven § 140. Av andre ledd følger at frister for prosesshandlinger som er nødvendige for å avverge fraværsavgjørelser, ikke løper i rettsferiene. Begrepet "fraværsavgjørelser" omfatter avvisning på grunn av fravær, jf. tvisteloven § 16-9 og fraværdom etter § 16-10. Hva som utgjør fravær, er blant annet regulert i § 16-7 om fristoversittelse. Spørsmålet er om oversittelse av søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 er fravær slik at avvisningen av søksmålet som for sent fremsatt er "avvisning ved fravær" etter tvisteloven § 16-9.

- (31) Tvisteloven § 16-7 første ledd bokstav d fastsetter at det betyr fravær i saken at en part oversitter fristen for "anke eller andre rettsmidler". Søksmålsfrister er ikke nevnt. Av NOU 2001: 32 "Rett på sak" side 914–915 fremgår det at dette var tilsiktet:
- "Bestemmelsen gjelder ikke søksmålsfrister. Flere lovbestemmelser oppstiller søksmålsfrister hvor konsekvensene av fristoversittelse er avvisning, men hvor regelen etter gjeldende rett er at det ikke kan begjæres oppreisning med mindre dette uttrykkelig er hjemlet, jf III.22.2.2.1. Denne rettsstillingen foreslås videreført i den form at reglene om oppfriskning bare kommer til anvendelse der det uttrykkelig blir sagt, men uten bruk av forfallsbegrepet som kobling."**
- (32) Det innebærer derfor ikke "fravær i saken" at man har oversittet en søksmålsfrist, med mindre søksmålsfristen gjelder et "rettsmiddel" i § 16-7s forstand.
- (33) I Høyesteretts ankeutvalgs avgjørelse Rt. 2008 side 1263 ble det slått fast at ettersom oversittelse av ankefrist ble ansett som fravær etter tvisteloven § 16-7 første ledd bokstav d, løp ikke ankefristen i rettsferien. Ankemotparten har vist til at søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 reelt sett har karakter av rettsmiddel – et middel for å overprøve Trygderettens avgjørelse. Det anføres derfor at resultatet i Rt. 2008 side 1263 også må gjelde for søksmålsfristen i trygderettsloven § 23. Etter mitt syn er det ikke grunnlag for en slik tolkning. Det fremgår av ankeutvalgets avgjørelse at lovgiver tilsiktet at ankefristene skulle løpe i rettsferien. Ankeutvalget fant imidlertid at koblingen mellom fraværreglene i tvisteloven og reglene om rettsferie måtte føre til at ankefristen ikke løp i rettsferien. Det var avgjørende at brukerne av reglene kunne fastslå innholdet i reglene direkte ut fra ordlyden, uten å måtte undersøke i kilder utenfor loven. Ettersom søksmålsfrister ikke er nevnt i § 16-7 første ledd, er det ikke samme grunn til å utvide virkeområdet for domstoloven § 140 i strid med lovgivers forutsetning.
- (34) Ankemotparten har også vist til at adgangen til å gi oppfriskning er et kjennetegn på en fraværavgjørelse, jf. Rt. 2011 side 1118 avsnitt 22. Det hevdes at dette tilsier at avvisning som følge av oversittelse av søksmålsfristen i trygderettsloven § 23 må anses som en fraværsvirkning. Heller ikke dette kan føre frem. Etter tvistelovens system kan det bare gis oppfriskning ved forsømmelser som har fraværsvirkninger, jf. tvisteloven § 16-11 første ledd. I vår sak følger imidlertid oppfriskningsadgangen av særskilt lovbestemmelse. Det kan derfor ikke utledes av oppfriskningsbestemmelsen i § 23 at vi står overfor "fravær" i tvisteloven § 16-7s forstand hvis fristen oversittes.
- (35) Også reelle hensyn taler etter mitt syn for at søksmålsfristen løper i rettsferien. Søksmålsfristen er lang – seks måneder – og skulle den stoppe å løpe i rettsferiene, vil det lede til at det i alle saker må beregnes en annen frist enn den som følger av loven.
- (36) Ankemotparten har påberopt Rt. 2010 side 49 hvor det vises til at begjæring om at retten skal fastsette prosessfullmektigens godtgjørelse etter tvisteloven § 3-8 første ledd har "sterke likhetstrekk med et rettsmiddel", og at en slik begjæring derfor var omfattet av tvisteloven § 16-7 første ledd bokstav d. Til forskjell fra vår sak var fristen i det tilfellet en måned, og det var ikke særskilt lovbestemt oppfriskning. I vår sak er fristen som nevnt seks måneder, og det er oppfriskningsadgang. Jeg kan derfor ikke se at det er behov for, i strid med lovgivers intensjoner, å tolke tvisteloven § 16-7 første ledd utvidende her.
- (37) Søksmålet om Trygderettens kjennelse er dermed fremsatt for sent, og lagmannsrettens kjennelse må oppheves.

- (38) Ved oversittelse av søksmålsfristen kan det som nevnt gis oppfriskning for fristoversittelsen, jf. tvisteloven § 16-12, jf. trygderettsloven § 23 fjerde ledd. Dette spørsmålet må behandles av lagmannsretten, jf. tvisteloven § 16-14 første ledd.
- (39) Staten har ikke nedlagt påstand om sakskostnader.
- (40) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

- (41) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (42) Dommer **Falch:** Likeså.
- (43) Dommer **Noer:** Likeså.
- (44) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (45) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: